

221

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

z dnia 31 maja 1993 r.

w sprawie znakowania środków spożywczych, używek i substancji dodatkowych dozwolonych, przeznaczonych do obrotu.

Na podstawie art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1970 r. o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia (Dz. U. Nr 29, poz. 245, z 1971 r. Nr 12, poz. 115, z 1985 r. Nr 12, poz. 49, z 1989 r. Nr 35, poz. 192 oraz z 1992 r. Nr 33, poz. 144 i Nr 91, poz. 456) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie reguluje, z zastrzeżeniem ust. 2, sprawy znakowania środków spożywczych, używek i substancji dodatkowych dozwolonych w opakowaniach jednostkowych, przeznaczonych do obrotu, zwanych dalej „środkami spożywczymi”, sposób informowania o ich składnikach oraz o innych danych, które ze względu na ochronę zdrowia ludzkiego powinny być podawane do wiadomości konsumenta.

2. Przepisy rozporządzenia nie dotyczą środków spożywczych przeznaczonych do obrotu bez opakowania oraz środków spożywczych pakowanych w miejscach sprzedaży na życzenie konsumenta.

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) znakowanie — umieszczanie informacji dotyczących środka spożywczego bezpośrednio na opakowaniu, etykiecie lub obwolutie,
- 2) środek spożywczy w opakowaniu jednostkowym — środek spożywczy przeznaczony do obrotu, umieszczony w opakowaniu uniemożliwiającym zamianę zawartości bez otwierania lub zmiany opakowania,
- 3) składnik — występujące w środku spożywczym surowce, łącznie z substancjami dodatkowymi dozwolonymi, stosowane w czasie produkcji lub przetwarzania środków spożywczych i obecne w końcowym produkcie nawet w innej postaci,
- 4) składnik odżywczy — składnik pokarmowy niezbędny dla odżywiania organizmu człowieka, jak białko, węglowodany, tłuszcz, witaminy, składniki mineralne itp.,
- 5) data minimalnej trwałości środka spożywczego — datę, do której prawidłowo przechowywany środek spożywczy zachowuje pełne właściwości jakościowe i zdrowotne,
- 6) termin przydatności do spożycia środka spożywczego — termin, po którego upływie środek spożywczy traci przydatność do spożycia i nie powinien być przeznaczony do obrotu,
- 7) partia produkcyjna — określona ilość produktu otrzymanego z tego samego surowca i w jednakowych warunkach produkcyjnych.

§ 3. 1. Znakowanie środka spożywczego powinno, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, zawierać następujące informacje:

- 1) nazwę,
- 2) wykaz składników,
- 3) datę minimalnej trwałości lub termin przydatności do spożycia,
- 4) zawartość netto,

- 5) warunki przechowywania — przy znakowaniu terminem przydatności do spożycia oraz w przypadkach gdy jakość środka spożywczego w istotny sposób zależy od warunków jego przechowywania,
- 6) nazwę i adres producenta,
- 7) nazwę i adres podmiotu gospodarczego paczkującego lub rozlewającego środek spożywczy,
- 8) kraj pochodzenia,
- 9) sposób użycia, jeżeli brak tej informacji uniemożliwiałby właściwe postępowanie ze środkiem spożywczym,
- 10) poziom substancji smolistych i nikotyny w dymie papierosowym oraz pouczenie o szkodliwości dymu tytoniowego,
- 11) zawartość tłuszczu w przypadku produktów mleczarskich,
- 12) moc napoju zawierającego objętościowo powyżej 1,2% alkoholu,
- 13) klasę jakości lub inny wyróżnik jakości w przypadku, gdy dla środka spożywczego określono klasyfikację jakościową,
- 14) napis „utrwalono radiacyjnie” w przypadku środków spożywczych konserwowanych metodami radiacyjnymi,
- 15) oznaczenie partii produkcyjnej umożliwiające identyfikację środka spożywczego.

2. Znakowanie środka spożywczego umieszczonego w opakowaniu jednostkowym o powierzchni mniejszej niż 10 cm² powinno zawierać następujące informacje:

- 1) nazwę,
- 2) nazwę i adres producenta,
- 3) datę minimalnej trwałości lub termin przydatności do spożycia,
- 4) zawartość netto,
- 5) zawartość tłuszczu w przypadku wyrobów mleczarskich,
- 6) oznaczenie partii produkcyjnej umożliwiające identyfikację środka spożywczego.

3. Znakowanie środków spożywczych wartością odżywczą jest obowiązkowe w odniesieniu do dietetycznych środków spożywczych oraz środków spożywczych, na których opakowaniach zamieszczane są informacje żywieniowe.

§ 4. Znakowanie środka spożywczego nie powinno:

- 1) wprowadzać w błąd konsumenta tekstem lub rysunkiem w zakresie istoty środka spożywczego, rodzaju, właściwości, składu, ilości, pochodzenia lub metod produkcji, przypisywania środkowi spożywczemu działania lub właściwości, których nie posiada,
- 2) przypisywać środkowi spożywczemu właściwości zapobiegania lub leczenia chorób lub powoływać się na takie właściwości; nie dotyczy to dietetycznych środków spożywczych oraz wód mineralnych leczniczych,
- 3) zawierać takich określeń, jak „zdrowy”, „bezpieczny” itp.

§ 5. 1. Nazwa środka spożywczego powinna być zgodna z normą, a w razie jej braku — powinna być to nazwa powszechnie przyjęta. Nazwa powinna precyzyjnie informować konsumenta o rodzaju środka spożywczego, umożliwiać odróżnienie od podobnych środków spożywczych oraz zawierać informacje dotyczące procesów technologicznych stosowanych w przetwórstwie, jak: sproszkowany, liofilizowany, zagęszczony, mrożony, wędzony itp.

2. Oprócz nazwy, o której mowa w ust. 1, środek spożywczy można dodatkowo znakować nazwą fantazyjną lub firmową.

§ 6. 1. Wykaz składników spożywczych (§ 3 ust. 1 pkt 2) powinien, z zastrzeżeniem ust. 2, wymieniać w malejącej kolejności składniki stosowane w produkcji lub przetwarzaniu środków spożywczych i znajdujące się w końcowym produkcie nawet w innej postaci.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy:

- 1) świeżych owoców, warzyw, ziemniaków — nie rozdrobnionych i nie pokrojonych,
- 2) wody gazowanej, jeżeli jej znakowanie wskazuje na nasycenie dwutlenkiem węgla,
- 3) octu wytworzonego z jednego surowca metodą fermentacyjną,
- 4) serów twarogowych i dojrzewających, masła, fermentowanego mleka i śmietany, śmietanki i napojów mlecznych, jeżeli do ich wytworzenia użyto tylko składników mleka, enzymów i drobnoustrojów niezbędnych w procesach przetwórczych lub soli niezbędnej do produkcji serów,
- 5) jednoskładnikowych środków spożywczych.

3. Jeżeli składnik stanowi produkt złożony i znajduje się w środku spożywczym w ilości większej niż 25% produktu, należy obok nazwy podać jego skład.

4. Jeżeli znakowanie środka spożywczego wskazuje na wysoką lub niską zawartość składnika, należy obok nazwy składnika podać odpowiednio jego minimalną lub maksymalną zawartość.

5. Substancje dodatkowe dozwolone, dodane do środka spożywczego, należy znakować nazwą funkcji technologicznej i specyficzną nazwą lub symbolem zgodnie z wykazem substancji dodatkowych, zawartym w odrębnych przepisach o substancjach dodatkowych dozwolonych i zanieczyszczeniach technicznych w środkach spożywczych i używkach.

6. Zawartość w środku spożywczym dozwolonych syntetycznych substancji zapachowych, barwników organicznych i substancji konserwujących należy odpowiednio znakować „syntetycznie aromatyzowane”, „syntetycznie barwione”, „konserwowane chemicznie”.

7. Zawartość w środku spożywczym naturalnych substancji zapachowych lub naturalnych barwników organicznych może być znakowana określeniami „naturalnie aromatyzowane” lub „naturalnie barwione”.

8. Do nazw składników stosuje się przepis § 5 ust. 1.

§ 7. 1. Środki spożywcze znakuje się, z zastrzeżeniem ust. 2, datą minimalnej trwałości lub terminem przydatności do spożycia, z tym że środki spożywcze nietrwałe mikrobiologicznie, łatwo psujące się oraz dietetyczne środki spożywcze i środki spożywcze dla niemowląt i dzieci do lat trzech — znakuje się terminem przydatności do spożycia.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy następujących środków spożywczych:

- 1) świeżych owoców, warzyw, ziemniaków — nie rozdrobnionych i nie pokrojonych,
- 2) win, winiaków, miodów pitnych,
- 3) napojów o zawartości objętościowej powyżej 10% alkoholu,
- 4) cukru,
- 5) octu,
- 6) soli,
- 7) tytoniu i wyrobów tytoniowych.

3. Datę minimalnej trwałości środka spożywczego znakuje się cyfrowo i poprzedza wyrazami:

- 1) „najlepiej spożyć przed ...”, jeżeli jest podawany dzień i miesiąc — dla środka spożywczego o trwałości nie przekraczającej 3 miesięcy lub
- 2) „najlepiej spożyć przed końcem ...”, jeżeli jest podawany miesiąc i rok — dla środka spożywczego o trwałości od 3 do 18 miesięcy lub rok — dla środka spożywczego, którego trwałość przekracza 18 miesięcy.

4. Termin przydatności do spożycia środka spożywczego znakuje się pełną datą cyfrową (dzień, miesiąc, rok) poprzedzoną wyrazami „należy spożyć przed ...”.

5. Jeżeli nie jest możliwe ze względów technicznych oznaczenie na opakowaniu po określeniu słownym daty cyfrowej, należy umieścić informację, w jakim miejscu opakowania znajduje się data; miejsce to powinno być widoczne bez otwierania opakowania.

§ 8. 1. Zawartość netto środka spożywczego znakuje się w jednostkach wagowych lub objętości.

2. Jeżeli opakowanie środka spożywczego zawiera dwie lub więcej jednakowych porcji tego samego produktu, na opakowaniu podaje się, z zastrzeżeniem ust. 3, zawartość netto porcji i liczbę porcji.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli liczba porcji jest widoczna i łatwa do policzenia, a z zewnątrz wyraźnie widać znakowanie zawartości netto przynajmniej jednej porcji.

4. Na opakowaniu środka spożywczego w zalewie należy podać jego zawartość netto po oddzieleniu zalewy.

§ 9. 1. Znakowanie środka spożywczego wartością odżywczą powinno określać wartość energetyczną oraz zawartość składników odżywczych; szczegółowe zasady znakowania środka spożywczego wartością odżywczą określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

2. Jeżeli witaminy i składniki mineralne zawarte w 100 g/100 ml środka spożywczego przekraczają 5% zalecanego dziennego spożycia, na opakowaniu oznacza się ilości witamin i składników mineralnych według wykazu stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 10. Znakowania środka spożywczego dokonuje się w języku polskim w sposób czytelny, zrozumiały, widoczny i niezmywalny. Jeżeli znakowanie podane jest w języku obcym, niezbędne jest dodatkowe znakowanie w języku polskim, chyba że dotyczy to sprowadzanych z zagranicy win, wódek, piwa, kawy, herbaty w opakowaniach firmowych.

§ 11. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z tym że opakowania środków spożywczych:

- 1) z dotychczasowym znakowaniem — mogą być stosowane do czasu wyczerpania ich zapasów, jednak nie

dłużej niż 12 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia,

- 2) znakowane w językach obcych, bez dodatkowego znakowania w języku polskim — mogą być stosowane nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej: *J. Byliński*
Kierownik Ministerstwa

Załączniki do rozporządzenia Ministra
Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
z dnia 31 maja 1993 r. (poz. 221)

Załącznik nr 1

ZNAKOWANIE ŚRODKA SPOŻYWCZEGO WARTOŚCIĄ ODŻYWCZĄ

1. Znakowanie środka spożywczego wartością odżywczą powinno określać:
 - 1) wartość energetyczną (w kJ i kcal),
 - 2) zawartość białka (obliczoną jako wynik przemnożenia zawartości azotu ogólnego oznaczonego metodą Kjeldahla przez współczynnik przeliczeniowy 6,25), tłuszczu (tłuszczu całkowitego, włączając fosfolipidy), węglowodanów (węglowodany metabolizowane, włączając alkohole wielowodorotlenowe).
2. Znakowanie środka spożywczego wartością odżywczą może określać również takie składniki, jak:
 - 1) skrobię,
 - 2) cukry (wszystkie cukry proste i dwucukry zawarte w środku spożywczym, z wyjątkiem alkoholi wielowodorotlenowych),
 - 3) błonnik pokarmowy (składniki produktów typu wielocukrów nieprzyswajalne przez człowieka),
 - 4) kwasy tłuszczowe nasycone (kwasy tłuszczowe bez podwójnych wiązań),
 - 5) kwasy tłuszczowe jednonienasycone (kwasy tłuszczowe z jednym podwójnym wiązaniem w pozycji cis),
 - 6) kwasy tłuszczowe wielonienasycone (kwasy tłuszczowe z izolowanymi podwójnymi wiązaniami w pozycji cis),
 - 7) sól,
 - 8) składniki mineralne i witaminy zawarte w środku spożywczym w ilości nie mniejszej niż 5% zalecanego dziennego spożycia.
3. Przy znakowaniu środka spożywczego wartością odżywczą należy podać składniki wymienione w ust. 1 i 2, które są przedmiotem określeń żywieniowych. Jeżeli podana jest ilość kwasów tłuszczowych jedno- lub wielonienasyconych, należy również podać ilość kwasów tłuszczowych nasyconych.
4. Wartość energetyczną środka spożywczego określa się stosując następujące współczynniki:

1) węglowodany	— 17 kJ/g i 4 kcal/g,
2) białko	— 17 kJ/g i 4 kcal/g,
3) tłuszcze	— 37 kJ/g i 9 kcal/g,
4) etanol	— 29 kJ/g i 7 kcal/g,
5) kwasy organiczne	— 13 kJ/g i 3 kcal/g.
5. Wartość energetyczna i zawartość składników odżywczych powinny być wyrażone w następujących jednostkach:

1) wartość energetyczna	— kJ i kcal,
2) białko	— gramy,
3) węglowodany	— gramy,
4) tłuszcze	— gramy,
5) błonnik pokarmowy	— gramy,
6) sól	— gramy,
7) witaminy i składniki mineralne	— jednostki zgodne z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia.
6. Wartość energetyczną oraz zawartość składników należy podawać w przeliczeniu na 100 g lub 100 ml środka spożywczego bądź — jeżeli opakowanie zawiera tylko jedną porcję środka spożywczego mniejszą niż 100 g lub 100 ml — w przeliczeniu na tę porcję, jeżeli określona jest liczba porcji zawarta w opakowaniu.
7. Przy znakowaniu środka spożywczego wartością odżywczą należy podawać zawartość:
 - 1) skrobi lub cukrów — według następującego wzoru:

węglowodany	— g,
w tym:	
skrobia	— g,
cukry	— g,
 - 2) kwasów tłuszczowych — według następującego wzoru:

tłuszcz	— g,
w tym:	
kwasy tłuszczowe nasycone	— g,
kwasy tłuszczowe jednonienasycone	— g,
kwasy tłuszczowe wielonienasycone	— g.
8. W ramach znakowania wartością odżywczą powinny być podawane wartości średnie, ustalone na podstawie:
 - 1) analizy środka spożywczego dokonanej przez producenta lub
 - 2) obliczenia wykonanego na podstawie składu recepturowego przy użyciu tabel składu i wartości odżywczej środków spożywczych.
9. Znakowanie dotyczące wartości odżywczej powinno być podane, o ile to możliwe, w formie tabeli.

WYKAZ DEKLAROWANYCH WITAMIN I SKŁADNIKÓW
MINERALNYCH I ICH ZALECANE SPOŻYCIE DZIENNE

Witamina A	μg	800
Witamina D	μg	5
Witamina E	mg	10
Witamina C	mg	60
Tiamina	mg	1,4
Ryboflawina	mg	1,6
Niacyna	mg	18
Witamina B ₆	mg	2
Folacyna	μg	200
Witamina B ₁₂	μg	1
Biotyna	mg	0,15
Kwas pantotenowy	mg	6
Wapń	mg	800
Fosfor	mg	800
Żelazo	mg	14
Magnez	mg	300
Cynk	mg	15
Jod	μg	150